

Naturvägledning för friluftslivet

Per Bengtson och Per Sonnvik
SLU Centrum för naturvägledning

SCIENCE AND
EDUCATION
**SUSTAINABLE
LIFE**

1: Bellman

Den här statyn föreställer Carl Michael Bellman, som festade mycket här på Djurgården på 1700-talet. Statyn är gjord av Alfred Nyström.

Vem satt modell till statyn?

- August Strindberg
- Alfred Nobel
- Bruno Liljefors

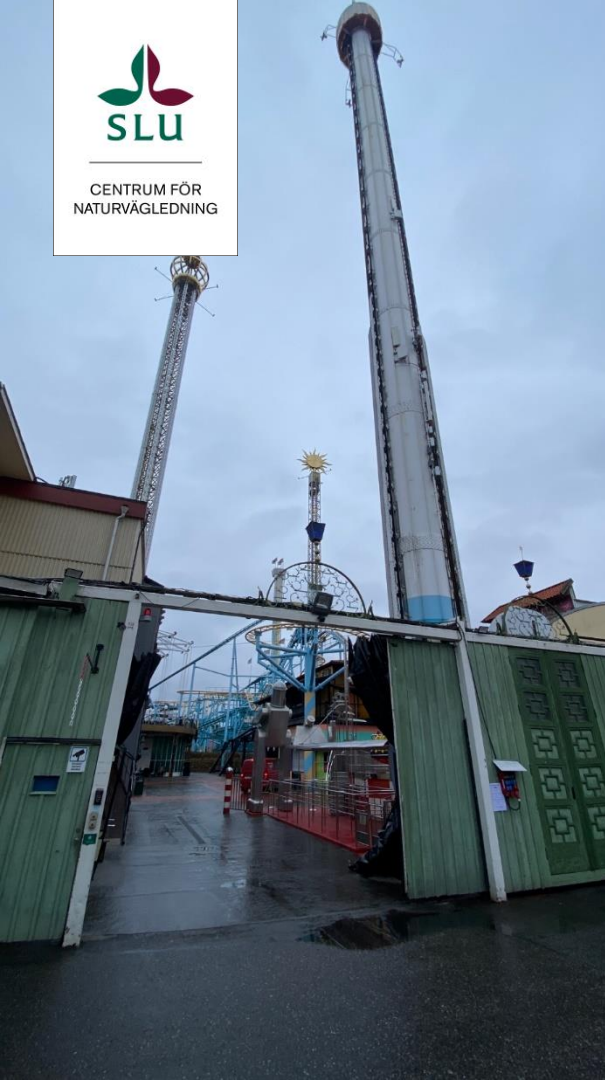

Diskutera:

Stockholmsnaturen på 1700-talet är mycket närvarande i Bellmans sånger och dikter - och mycket friluftsliv pågår! Liksom idag. I en del välbesökta naturområden upplever vi problem med slitage, sopor och trängsel.

Vilka är de lämpligaste sätten att få besökare i sådana områden att värna om naturen?

2: Gröna Lund

Nu går ni rakt igenom Gröna Lund, en nöjespark som öppnade 1883. Många tycker om att gå på tivoli, men hur är det egentligen med friluftslivet? Hur stor andel av svenskarna över 16 år är ute i naturen varje vecka?

- 27%
- 40 %
- 57%

Diskutera:

Tillgång till vardagsnära natur är mycket viktigt för att människor ska vara i naturen.

Vad kan kommuner göra i sin planering för att fler ska ha tillgång till vardagsnära natur?

3: Giraffkranen

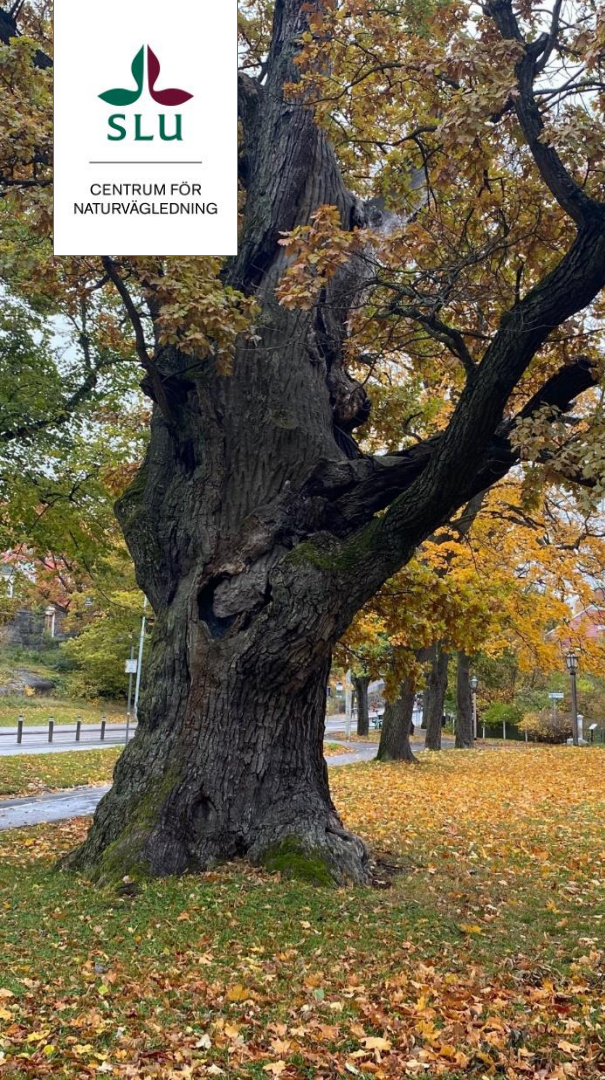
Bortom giraffkranen förliste skeppet Vasa på sin jungfrutur 1628 och 30–50 personer drunknade. Varför förliste Vasa?

- Det blev sänkt av polska flottan
- Det blåste storm
- Det var felkonstruerat

Diskutera:

Kanske var det brist på dialog som bidrog till att Vasa sjönk. Även när det gäller natur och friluftsliv kan det ibland vara svårt med dialog.

Hur kan vi som är engagerade i friluftslivet bidra till bättre samtal och dialog i naturen? Gärna så att besökarna lär sig om och uppskattar platsers värden.

4: Gamla eken

Den här eken är en av nationalstadsparkens 1840 värdefulla ekar, mycket rika på biologisk mångfald. Många andra arter svampar, växter och djur är beroende av ekar. Hur många ungefär?

- 100
- 500
- 1000

Diskutera:

Den biologiska mångfalden fascinerar på så många platser och sätt.

Vilka aktiviteter för besökare i natur skulle du i din roll kunna genomföra för att väcka intresse för och värna biologisk mångfald? Hur kan naturvägledning göra skillnad?

5: Skogsvägen

Kissnödig? Får man uträtta sina behov här?

- Ja
- Nej

Diskutera:

Även om det är tillåtet att uträtta sina behov ute, så är det inte alltid lämpligt och välbesökta platser kan skräpas ner på ett otrevligt och ohygieniskt vis.

Hur kan man kommunicera med besökare om att göra toalettbesök på rätt sätt i naturen?

6: Gamla elverket

Ser du glödlamporna huggna i sten? Den här tegelbyggnaden var Djurgårdens elverk, som ritades av arkitekten Ferdinand Boberg och invigdes 1905. Elcyklar används alltmer, även efter stigar och vandringsleder i terrängen, men vilka regler gäller?

- Precis som för vanlig cykel får man cykla med elcykel på stigar/leder i naturen, utan att begära tillstånd
- Elcyklar är motoriserade och omfattas därför inte av allemansrätten, varför markägarens tillstånd behövs (på stigar/leder och fritt i terrängen)
- Markägares tillstånd krävs endast om man ska cykla elcykel utanför stigar/leder.

Diskutera:

På tal om el och teknikutveckling i friluftslivet.

Vilka tror ni är de kommande trenderna inom friluftslivet?

CENTRUM FÖR
NATURVÄGLEDNING

7: Skansen

Skansen är världens första friluftsmuseum. Här har generationer av stockholmare och andra besökare upplevt och lärt sig om landskapshistoria och nordiska vilda djur.

Diskutera:

Hur kan dagens aktörer i friluftslivet bidra till hållbara upplevelser, kunskap och engagemang i våra landskap idag?

CENTRUM FÖR
NATURVÄGLEDNING

Vi behöver:

- närmare koppling till och kunskap om naturen
- engagemang för biologisk mångfald och klimat
- vidgade perspektiv i frågor som lätt polariseras

CENTRUM FÖR
NATURVÄGLEDNING

Naturvägledning kan hjälpa till med detta
med utgångspunkt från upplevelser i naturen.

Naturvägledning kan bidra till

Relation till platser, naturen, kulturarvet

Meningsfulla upplevelser som sitter kvar

Förståelse och vidgade perspektiv

Insikter som utmanar och inspirerar till engagemang.

CENTRUM FÖR
NATURVÄGLEDNING

CENTRUM FÖR
NATURVÄGLEDNING

Med hjälp av naturvägledning kan ni

- Lyfta fram platsers värden för besökare
- Få till ännu mer meningsfulla upplevelser i friluftslivet och besöksnäringen
- I arbete med vardagsnära natur planera för naturvägledning
- Jobba med värdskap, samtal och dialog i naturen
- Underlätta pedagogiska utomhusaktiviteter för barn och unga

CENTRUM FÖR
NATURVÄGLEDNING

Sex planeringssteg för naturvägledning

Steg 1: Avgränsning och ambitionsnivå

Steg 2: Beskriv området och besökarna

Steg 3: Vad vill vi åstadkomma?

Steg 4: Välj insatser för naturvägledning

Steg 5: Utmaningar och möjligheter

Steg 6: Testa och utvärdera

www.slu.se/nvl-planering

CENTRUM FÖR
NATURVÄGLEDNING

PLATSEN. Utgå från platsens särskilda förutsättningar.

ALLEMANSRÄTT. En aktivitet med hänsyn till natur och människor.

RÖD TRÅD. Ett genomtänkt tema ger intryck som stannar kvar länge.

AHA-UPPLEVELSER. Låt innehållet väcka känslor – WOW, OMG, LOL!

DELTAGARNA. Intressera dig för deltagarnas perspektiv.

INKLUDERANDE. Involvera alla och försök inkludera dem du annars inte når.

SINNEN. Aktivera alla sinnen – känn, smaka, dofta, se och lyssna.

UNDERSÖK. Låt deltagarna göra, undersöka och reflektera.

TILLGÄNGLIGT. Ta hänsyn till olika förutsättningar och funktionsvariationer.

ENGAGEMANG. Din energi är ett frö till deltagarnas engagemang.

- P** **PLATSEN.** Utgå från platsens särskilda förutsättningar.
- A** **ALLEMANSRÄTT.** En aktivitet med hänsyn till natur och människor.
- R** **RÖD TRÅD.** Ett genomtänkt tema ger intryck som stannar kvar länge.
- A** **AHA-UPPLEVELSER.** Låt innehållet väcka känslor – WOW, OMG, LOL!
- D** **DELTAGARNA.** Intressera dig för deltagarnas perspektiv.
- I** **INKLUDERANDE.** Involvera alla och försök inkludera dem du annars inte når.
- S** **SINNEN.** Aktivera alla sinnen – känn, smaka, dofta, se och lyssna.
- U** **UNDERSÖK.** Låt deltagarna göra, undersöka och reflektera.
- T** **TILLGÄNGLIGT.** Ta hänsyn till olika förutsättningar och funktionsvariationer.
- E** **ENGAGEMANG.** Din energi är ett frö till deltagarnas engagemang.

Checklista för världsledande pedagogik

1. Ha en klar idé om vad ni vill kommunicera (och varför)
2. Välj de metoder som passar hos er
3. Tänk på att allt kommunicerar
4. Lär känna besökarna
5. Hjälp besökarna att hitta in i naturen
6. Var tillgängliga både före och efter besök
7. Ta reda på vad besökarna upplever i parken
8. Involvera alla som "äger" parken
9. Hitta former för delaktighet, interaktivitet och dialog
10. Sträva efter ständig utveckling

CENTRUM FÖR
NATURVÄGLEDNING

Kunskapscentrum
och mötesplats för
naturvägledning och
naturvägledare

Vad är SLU Centrum för naturvägledning, CNV?

CENTRUM FÖR
NATURVÄGLEDNING

Kunskapscentrum
och mötesplats för
naturvägledning och
naturvägledare

**Metodutveckling,
Utvecklingsprojekt
Forskning och samverkan**

Kunskap och erfarenheter,
delas med landets natur-
vägledare och andra aktörer.

Vi erbjuder:

- utbildningar
- workshops
- nätverk
- publikationer
- rådgivning
- nyhetsbrev

Uppdrag från
- Naturvårdsverket
- Havs- och
vattenmyndigheten

Prenumerera

www.slu.se/cnv

www.slu.se/cnv-utskick

CENTRUM FÖR
NATURVÄGLEDNING

Dialog ute - verktygslåda

SENAST ÄNDRAD: 03 AUGUSTI 2023

ibland räcker inte zoom-mötet, mailkorrespondensen eller det traditionella mötesrummet till. Genom att flytta ut samtal till parken, skogen eller stranden kan naturen hjälpa till med dialogen. Särskilt när det handlar om platser i våra landskap förstås.

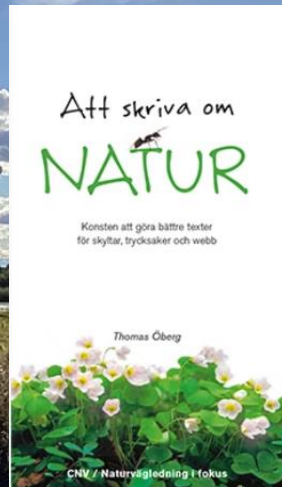
www.slu.se/cnv/dialogverktyg

Naturvägledning i natur- och kulturområden

En handbok för planering och genomförande av naturvägledning i skyddade natur- och kulturområden. Ett komplement till handboken *Tillgängliga natur- och kulturområden* (Naturvärdsverket rapport 6562)

RAPPORT 6562 • DECEMBER 2011

Kunskapscentrum
och mötesplats för
naturvägledning och
naturvägledare

www.slu.se/cnv

Naturvägledning för friluftslivet

Per Bengtson och Per Sonnvik
SLU Centrum för naturvägledning

www.slu.se/cnv

Prenumerera

www.slu.se/cnv-utskick

Prisutdelning!

www.slu.se/cnv

Prenumerera

www.slu.se/cnv-utskick